61325/P

TRIPES HAITERBACENSIS,

CVJVS SECVNDAM
CONSIDERATIONEM DOGMATICAM

PRAESIDE
GEORGIO FRIDERICO SIGWART,
PHILOS. ET MEDIC. DOCT.
CHIRVRG. ET ANATOMIÆ PROF. PVBL. ORD.
MEDICO AVLICO WIRTEMB. FACVLTATIS
MEDICÆ SENIORE,
p. t. VNIVERSITATIS RECTORE

PRO
GRADV DOCTORIS IN MEDICINA
RITE AMBIENDO
PVBLICE DEFENDENDAM SVMSIT
IOHANNES DANNENBERGER, *Eſslingenſis.*

A. DIEM MDCCLV.

TVBINGAE,
Typis LOEFFLERIAE VIDVAE.

Suppl. /P/DAN

Q.

Τίς ἥμαρτεν, οὗτος, ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ. Joh. IX. ℣. 2.

℟.

OMNES. Rom. V. ℣. 12.

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE

347758

L. B.

Noſtrum ſcire quidem, aut neſcire, nihil variat res.
Non eſt proinde ignis calidus, nix alba, nitens ſol,
Quod ſcimus ſic eſſe: immo magis ordine certô,
Naſcitur ex ipſis humana ſcientia rebus:
Atque ideo ſcimus ſic eſſe, quod ipſa ita res eſt,
Et mens noſtra poteſt falli, non res - - - -
Num quæſo *in nobis igitur non rebus in ipſis*
Eſt caſus: *quoniam fieri caſu* ſæpe *putamus*
Quorum cauſa latet nos! - - - - - -
Num *fieri aut errore, aut caſu* MONSTRA *putandum,*
Quum certas habeant cauſas, ut triſtiâ monſtrent?
Num *ſponte hæc natura facit,* quæ ſæpe jocatur
Informes edens partus, ludrica creando:

Vt Pictor, qui cauſa animi quandoque figuras
(Sit licet ipſe opifex bonus, egregiusque Magiſter)
Gibboſas, Naſo ingenti, labroque tumenti,
Pingit, digna ſatis vanô ſpectacula vulgô?

Hiſce MARCELLI PALINGENII, quæ L. VIII. protulit, verbis, paululum immutatis, lubricam de *caſu* ſententiam petere & expiſcari potius, quam iisdem nil mutatis dicere, placet. Siquid tamen licet dicere, ex ipſius laudati Poetæ ore repeto:

Hoc facile agnoſcet, qui, quam mirô ordine, quamque
Perpetuô, quam concinne & bene machina mundi
Condita ſit, ſecum reputet, quam membra animantûm
Sint propriis aptisque locis diſpôſta, ſuisque
Vtilia officiis & convenientia pulchre,
QVAM NIHIL IN CASSVM FACIAT NATVRA DEVSQVE.

Monſtra divinæ plane *originis* eſſe, dictu durum omnino videtur. *Caſu nata* eſſe, affirmatu haud facile eſt. In ſubſtato exemplo hac vice ſumam poſterius. Nil video, ex quo hac in cauſa juſto me eſſe moroſiorem, ſuſpicioſe quis poſſit judicare. Qui ſano ſenſu contrarium ſtatuerit, mihi ſaltem non audiet *hæreticus*. Equidem tacite non habeo, ex iis me haud eſſe, qui ſeſe eſſe, quam alios non eſſe, aut dicere, *hæreticos*, malunt, vel inani *hæreſis* alicujus ſuſpicione panicum excitant, aut excitari forte poſſe, ſcrupuloſius ominantur, quotiescunque cogitant audiuntve *hypotheſin* pauliſper ambiguam, quæ tamen, ſi rectius caperetur, ſine ullo & *Religionis* & *Reipublicæ* periculo facile ſtare poſſet & tolerari. Hac ſentiendi libertate infantulam iſtam *tripedem*, quæ nuper noſtras in ſe defixas detinuit meditationes, *divinæ non eſſe proſapiæ*, demonſtratum ibo. Eâdem æquitate alias connexas propoſiturus ſum quæſtiones, admodum intricatas, valde

de diſputabiles & ab omni parte momentoſas ideoque excuſſu quam digniſſimas. Dabo ad iſtas, quas animo conceptas habeo, reſponſiones, ſalvis melioribus, nec tam docendi, quam potius, ſub proximo maxime in iſtas inſtituendo diſcurſu publico, diſcendi, ſtudiô ductus, ubique expectans propitios Eruditorum calculos.

Præcognoſcenda.

§. 74.

Paragraphum præſentem ſeptuageſimô quartô heic deſignari numerô, neminem offendet. Ita enim hic primum ultimo nuperrimæ de tripede iſta diſſertationis in divulſâ reſpondere ſerie, non abs re eſſe, judicavi. Suadebant id connexæ circa eandem deformatam occupatæ meditationes noſtræ. Faciliores ita quoque erunt antecedentium *citationes*, haſce paginas retro transgreſſuræ & ex priori diſſertatione facile repetendæ. *Priorem diſſertationem* jam acceperunt eorum plerique, in quorum hæc veniet manus. Qui illam vero nondum poſſident, hujus forte occaſione deſiderabunt. Sin eâ non eſſet felicitate hæc opella, pace noſtrâ poterit objici, priori non deſideratâ. Præterea nec tanta utriusque eſt neceſſitas, ut neutrâ ſine altera liceret uti.

§. 75. Easdem (§. 74.) ob rationes *tertiam* jam nunc proponam *quæſtionem*, nullâ antecedentium hic videndâ. Ob oculos adhuc verſatur notatu dignior *monſtroſa* illa *puella tripes Haiterbacenſis*, cujus vel ſolus aſpectus in vulgarem non ſolum nos rapiat admirationem, ſed & ab hac in profundiores de iſta abripiat meditationes (§. 39), oportet. Communicavi nuper, connexis connectendis, aliquam illius conſiderationem *hiſtoricam* (§. 30—34), aliquam, repeto, reliqua enim poſt mortem illius demum expectanda eſt (§. 27.). Aliquam præterea adgreſſus ſum conſiderationem *dogmati-*

cam (§. 37—72.). Promiſi ulteriorem (§. 73.). Standum ergo nunc erit promiſſis. Reſpice igitur B. L. hanc, mirifice deformatam, cujus effigiatus hunc in finem denuo hic affixus eſt. Inde mecum, ſi placet, in ulteriores deſcende contemplationes, non in jucundas nec inutiles (§. 4—6, 29, 39.).

§. 76. Ita vero concatenatâ meditationum ſerie (§. 74, 75.) & ordinis hujus prælibatâ ratione (§. 39.) in rem ducor præſentem. *An & quibus monſtroſis noſtra accenſenda ſit tripes? primæ* priores erant *quæſtiones* (§. 38. n. 1, 2.) quas in antecedenti tractavimus diſſertatione. Sequentes, nunc excutiendæ, ibidem ita habent: 3) Quæ hujus extra conſuetum modulum factæ fabricæ *cauſa efficiens?* an à Deo producta? 4) an *ſpeciatim* ab ipſo *creata?* an ſpecialius vel *æternô?* vel *primordiali?* vel *ſuccedaneo* potentiæ creatricis opere? 5) an aliâ? vel *immediatâ?* vel 6) *mediatâ* & remotiori operâ? an *divinitus præſtitutô* ad ejusmodi *neceſſitatem*, vel *abſolutam*, vel *hypotheticam*, rerum *nexu* producta? 8) Sin iſta autem neque immediato NATVRÆ CREATRICIS operi, neque *creatæ naturæ*, ſibi relictæ & ſponte errantis *fatali neceſſitati* poterit tribui, quî factum eſt, ut ad hanc â via conſueta aberrationem *creata natura* fuerit ſolicitata? *brevius* ſi nullo modô divinæ, cujus tandem erit proſapiæ abformis hæc forma humana? Quam hæc, omnino longe facilius fuit, dicere: *an & quibus accenſenda ſit monſtroſis* deformata noſtra puella (§. 71.)? Faciamus nihilominus hujus rei periculum.

§. 77. En! *objecti complexi* explicite determinata *momenta* (§. 76.). En! *thematis* noſtri præfinitos *limites*, quibus in hac circumſcribimur *tractatione.*

§. 78.

§. 78. De *themate* ſatis (§. 77.), de ejus *uſu*. De hoc enim, ni certior ubique fuerim prius factus, neque audire, neque legere, neque ſcribere, quicquam uſquam mihi volupe eſſe ſentio. Vel ſola dictarum *quæſtionum* (§. 76.) recenſio hunc jam innuere videtur. Iſtæ ſane momentoſiſſimas involvunt de DIVINIS circa res creatas CONSILIIS, de *fato*, de *caſu*, aliasque *generaliores*, *quæſtiones*, quibus forte *ſpecialior* hæc conſideratio lucem aliquam poterit affundere. Multum enim intereſt, ſolicitius expendere *naturalium phænomenorum cauſas effectrices*, ne *crimen læſæ Majeſtatis* divinæ committamus, ipſique tribuamus, ſine piaculo ipſi non tribuenda, vel non tribuamus, quæ ipſius ſapientiæ oporteret tribuere. Idem nobis curæ cordique ſit, oportet, ſpeciatim in *monſtroſorum origine* dijudicanda.

§. 79. At hoc (§. 78.) quid ad MEDICVM? poſſet quis forte obvertere. Ad levidenſem hanc objectiunculam facile eſt reſpondere. Ecquis enim ſine injuria dixerit, MEDICOS â rerum ſuarum cum divinis nexu ita alienatos eſſe, ut nil de iſto eos ſolicitos eſſe, fas eſſet. Quam plurima potius in eorum foro ipſis obvertuntur, quibuscum, præ multis aliis, locupletiſſimas nanciſcuntur oportunitates, res ſuas ſeque cum hiſce aliosque ſecum ad altiora evehendi & â vulgi erroribus liberandi. Egregia plurimorum in hac re jam edita ſpecimina me tacente id loquuntur. Et hôc rerum *phyſico-theologicarum* implexu præcipue ſeſe commendat eorum de *monſtris* doctrina.

§. 80. Præterea (§. 78. 79.) *privatus* hujus ipſius doctrinæ *uſus medicus* haud eſt nullus. Scire nempe expedit, num pro præcavendis generandorum vitiis aliquid in noſtra poſitum ſit arte nec ne, ne, aut fruſtra tentemus auxilia noſtra, aut, ubi ſpes ſupereſt, ea negligamus. Id vero tum demum intelligere erit, ubi conſtiterit, *caſune*? an *fatali neceſſitate* fiant ejusmodi partus vitiati? *Ibi* nullam,

hic ullam impendiſſe operam, utrinque noſtro indignum foret nomine.

§. 81. *Methodum* noſtris rebus convenientem ideoque inter nos ſervandam, eſſe *analytico-ſyſtematicam*, neminem latet. Hanc olim dixi (§. 37.), dixerunt eamdem alii. Eam equidem, ſi non conſequor, tamen, *quoad poſſum* & *inſtituti* fert *ratio*, hac quo vice affectabo. *Qui* hanc affectationem carpunt, aut in ambiguitatis captione illuſionem quærunt jocoſam, aut ſerius ex ſupina ignorantia & inde ſoboleſcente cœca arrogantia omnem hanc *methodnm* affectatam eſſe clamitant. Quam enim profunde, obſecro, neſciunt, vel obiter neſcire volunt, eruditi orbis ſancita, qui aliter ſtatuunt. *Diſtinctio* & *ordo*, illud ſunt, quod noſtram ab aliorum diſtinguit cognitione. Tolle unum ex hiſce duobus *characteribus*, utrum placuerit, & auferes unà, quod de *eſſentia* hujus eſt *methodi* ex parte una. Tolle utrumque & auferes eam ex utraque parte. Vtroque vero modô exſpirabit *erudita cogitandi ratio* omnis, *methodus* noſtra omnis. Ecquæ tum reſtaret, quam *vulgaris*, alia? Hæccene ergo TVA! De hoc tu videris ipſemet. Ita vero ſtatuere videris. Dicis enim: PERINDE ESSE ET CVIVS LIBERVM, QVACVNQVE QVIS VTI VOLVERIT METHODO. Vah! monſtroſum in orbe erudito effatum, inſcriptis viſu horrendam, in auditoriis auditu plus ſatis durum, in colloquiis dictu perquam plebejum.

§. 82. Supereſt unica, quam hic (*§.* 81.) intactam relinquere non poſſum, auditiuncala. Dicis, dicunt, ut audio, profluentiori & eloquentiori dicendi genere, jucundius quandoquidem & utilius ſeſe inſinuare veritatis aſſerta, quam *technicô* iſto ſiccôque *eruditæ methodi* rigore & ſcrupuloſà ſub iſto cogitatorum *analyſi*. *Addis:* perinde eſſe, quacunque methodô in veritatis propagandæ progreſſu inceſſerimus, modo iſta fuerit ita comparata, ut ad hanc exoptatus pateat

adi-

aditus. *Pergis:* hanc ſententiam eorum corroborari exemplô, qui pro roſtris dicunt, & oratione ad vulgarem popularemque ſenſum adcommodatâ jucunde & feliciter ſæpe veritati propagandæ velificantur; quinimo abſonum fore in *Eccleſia* & *Foro* eruditius *rigoroſâ methodô* res ſuas agere velle, & *Eruditos* nihilo tamen ſecius eſſe & manere, qui ſine *ſcientifica*, ut ajunt, *methodo*, ad plebis uſque captum ſuas dirigere callent doctrinas. *Satis!*

§. 83. Nec hactenus (§. 82.) male, niſi quidem juſto laxius hæc dixeris dixerintque tecum alii. Improperanter vero & paululum explicatius rem expendamus. Cavere hic oportet, ne cum *methodo analytico-ſyſtematica* confundamus *Dialecticam*. *Dialectica* eam denotat artem, qua ea, quæ ad vulgi captum ſunt, ſeligere, ſelectaque dirigere docemur. Ergo omnino *Eruditionis* eſt pars, ſed quæ *Eruditos* non *erudite* res ſuas agere, *erudite* docet. Inde *vulgaris methodi ſpecies*, quæ recte *dialectica* nuncupatur, cui altera, pariter *vulgaris*, opponitur, apte *plebeja* dicenda. Poſterioris notæ *methodum Eruditos* dedecere quam maxime, facile largiris. Priorem ergo urges, quæ *dialectica* vocatur, hancque iſtos haud dedecere ſtatuis. Tecum ſentio ex parte: *Eruditos inerudita* omnino non dedecet *methodus*, modo *dialectica* ſit, h. e. ad *artis dialecticæ* regulas compoſita. *Eruditos*, repeto, inter *ineruditos* hæc non dedecet *methodus*, dedecet vero iſtos eadem inter *Eruditos*. Ecquis, quæſo, ſine rubore amplius dixerit, in foro noſtro *arbitrariam* eſſe *methodum* & liberum plane, quacunque cuivis libuerit uti methodô. Nonne hoc idem foret, ac ſtatuere, *Eruditos* non eſſe *eruditos*, nec eos, qui *erudita* à nobis deſiderarent, ſed alia. Quam igitur injurioſi in eruditi orbis cives ſunt ignobiliori locô nati omnes, *qui* frivole contrarium ſuſtinere, non erubeſcunt. Quam ignominioſi denique ſunt *eorum* labores, quibus plane degeneres enituntur partus orbique erudito obtrudunt.

§. 84. Taceo heic (§. 83.), *qui* nominari vix merentur, eos puto, qui omnis *methodi* uſque ſunt expertes, ut nequidem *dialectice* loqui ſciant aut ſcribere. *Hi* plebejô plane more irrunt, *Eruditorum* circulos velut turbaturi. *Hi* inconſideratiſſimæ temeritatis pleni *plebejæ methodi* ruſticitate omnia pervagantur, ubique impingentes. *Hi* craſſâ minervâ *poſtillas* legunt, relegunt, ſcribunt exſcribuntque, ſicque poſt illas illosque *poſtillas*, phyſicas, medicas, aliasque edunt, mirô *poſtillandi* pruritu perciti. Sit venia verbis. *Monſtra* dico formoſius vix dicenda. *Hic* enim videas majoris, *ibi* minoris voluminis monſtruoſum *partum academicum*, repetitæ ſæpius & variæ *editionis*. Priori haud incongrue ſubſcripſeris:

Monſtrum horrendum, ingens, cui lumen ademptum eſt,

poſteriori:

Parturiunt montes, prodibit ridiculus mus.

utrique & ſimilibus:

Triſtius haud illis monſtrum, nec levior ulla
Peſtis, & ira Deum ſtygiis ſeſe extulit undis.

§. 85. De inculcato (§. 83.) *methodi dialecticæ* ab *erudita* diſcrimine erudite diſſeruit CEL. DR. DRESLERVS. Ita vero laudatus Vir in ſua de neceſſitate *analyſeos* ad me data epiſtola: *Quamvis vero hæc omnia reapſe ita ſint, tamen nec eſt diffitendum, &* DIALECTICAM ARTEM *æqualiter eſſe* VTILEM *ac neceſſariam. Utuntur hac arte præter Oratores &* THEOLOGI, *&* JCTI, *illi in* ARTE HOMILETICA, *hi in praxi & uſu forenſi. Nam ſermones, quos* HOMILIA *etiam ad captum vulgi componendos docet, atque libelli, quos* PRACTICA JVRISPRVDENTIA FORENSIS *conſcribendos inſtituit,* ANALYSIN *omnino*

omnino reſpuunt; ILLI, *quoniam* ANALYSIS *exacta non eſt ad captum omnium*, HI *vero ob prolixitatem*, *quam* ANALYSIS *perfecta involvit*, *quæque ab iis perſonis*, *cum quibus agitur*, *in dijudicandis libellis iſtis eatenus eſt adhibenda*, *quatenus uſus eſt. Contra prudentiam itaque certe agunt* & THEOLOGI & JCTI, *qui omne id* ANALYTICE *perficere contendunt*, *quicquid dicunt*, *agunt* & *faciunt. Attamen hoc prorſus aliter ſe habet in* ARTE MEDICA. *Hæc non ſolum in docendo* & *diſcendo*, *ſed* & *in ipſa praxi ſemper analytica eſſe debet. Nam ſicuti in docendo* & *diſcendo ſinguli conceptus* MEDICAM ARTEM *ingredientes ſecundum genuinam* PARTITIONEM *inſtitutam ſunt communicandi*, *per* DISTINCTIONES, DEFINITIONES, DIVISIONES, PROPOSITIONES & DEMONSTRATIONES, *adjectis*, *ubi uſus eſt*, EXPOSITIONIBVS, ILLVSTRATIONIBVS, SCHOLIIS, COROLLARIIS, TRANSITIONIBVS & CONNEXIONIBVS: *ita in ipſa praxi medica* MEDICO PRACTICO *ſemper occurrit quidam ægroti ſtatus valde complexus* & *varie compoſitus à* MEDICO PRACTICO *in ſingula ingredientia reſolvendus. Ope nimirum accuratæ* OBSERVATIONIS & REFLEXIONIS, *qua* VITIVM SVBREPTIONIS *ſolicite evitatur*, *ſigna medica ſunt determinanda. E ſignis medicis morbi ſpecies* & *conditio ſecundum quantitatem* & *qualitatem* & *colligenda atque invenienda. Morbi ſpeciem* & *conditionem exacte cognitam* & *perſpectam excipiunt indicantia*, *ex quibus Medicinæ practicus per* INDICATIONEM INDICATA *determinat. Atque ſic ope* ANALYSEOS MEDICVS RATIONALIS *ſemper* & *inveniendo artem ſuam exercet. Conſequenter ſine* ARTE ANALYTICA, *quam genuina docet* LOGICA, RATIONALIS MEDICVS *ſimilis* & MECHANICO *omni* GEOMETRIA & ARITHMETICA *orbato* &c.

§. 86. De propoſitarum (§. 76.) *quæſtionum ordine* & *partione*, ad cujus ductum in reliquam de iſtis tractationem deſcendendum eſt, non habeo quod addam. Repete articulatim, ſi tibi id non moleſtum ſentis, quas dixi, *quæſtio-*

nes, & facile videbis concatenatam earum ſeriem. Reſolve hujus catenæ articulos, & præter eorum nexum unà deprehendes omnes & ſingulos certô cohærere ordine. Juxta hunc igitur, quæ in hac diſſertatione prima eſt *quæſtio*, reſpectu prioris, cum hac connexæ (§. 75.), hic eſt *tertia*, proxime ſequentium, maxime nempe *quartæ*, *quintæ* & *ſextæ*, diſquiſitio rationem ſuam unà habent in hac, quæ idcirco iſtis recte præmittitur. Ita vero habet:

Quæſtio III.

An dicta tripes â DEO producta?

§. 87. *Explicatione* indigere hanc (§. 77.) *quæſtionem*, prævideo. Quæ igitur, quam ad eam reſpondere licebit, prius hic erit præmittenda. Quæritur nempe: *An â DEO fuerit producta?* De ejus itaquè *productione*, non de ejus *ortu*, cogitate loquor. Quæſtio: An *divinæ* ſit *originis* nec ne? *ſpecialior* foret eâ, quam hic intendo. *Initium exiſtentiæ* eſt initium τȣ͂ eſſe extra alia. *Oriri* eſt initium exiſtentiæ ſuæ accipere. *Oritur* ergo, quod exiſtentiæ ſuæ initium habet. Inde quid *origo*, ſeu *ortus*, ſit, facile intelligitur. *Producere* vero eſt efficere, ut aliquid exiſtat. *Productio* igitur eſt cauſalitas, qua quid ſuam habet exiſtentiam, *h. e.* extra alia exiſtit. Et *productum* eſt ens, quatenus ab alio ſuam habet exiſtentiam. Ita *arte factum* dicitur *productum*, quatenus ex certa materia quoad formam ab artifice ſuam habet exiſtentiam.

§. 88. Inde (§. 87.) *axiomata* & *conſectaria*: *a.*) origo involvit initium exiſtentiæ ſuæ; *b.*) ortum exiſtentiæ ſuæ habet initium; *c.*) productio vero tantum involvit exiſtentiæ cauſalitatem; *d.*) productum ergo non ſemper involvit exiſtentiæ initium; *e.*) nec ideo ſemper originem; *f.*) Ergo differt ab orto; *g.*) E. latius dicitur productum quam ortum.

Demon-

Demonſtrationes, quæ explicite hic addi poſſent, brevitatis ergo prætereo. Facile enim ſupplentur â quolibet. En! itaque rationem differentiæ, ex qua aliud eſt quærere: *an â DEO producta ſint monſtra*? aliud vero: *an divinæ ſint originis*?

§. 89. Explicatius hæc (§. 87. 88.) proponam. Intricata eſt quæſtio, quam magna animorum contentione agitare ſolent de *creatione æterna*. Qui *creatum* & *creaturam* per productum, & *creationem ſubjectivam* per productionem explicant, & per productionem intelligunt operationem, qua quid oritur, ſeu ortum ſuum habet, ii ſane aperte ſibi contradicunt, aut fallaciam petitionis principii committunt in hac materia. Ex hoc capite quidam *definitionem creationis* WOLFIANAM ſuſpectam reddere voluerunt. Licet vero *Ill.* WOLFIVS in *Pſych. rat. §. 697.* creationem dixerit productionem ex nihilo, inde tamen non ſequitur, eum per productionem intellexiſſe operationem, qua aliquid oritur. Saltem hoc nullibi dixit. Hoc potius præter alia in hac *definitione* deſiderandum eſt, quod non explicaverit, quid per productionem intellexerit. Id enim eſt contra canonem: *in definiendo non omittantur definitiones, in quas aliæ reſolvuntur.* Supra vero explicatô ſignificatu *creatio* omnino dici poteſt *productio.* Ejusmodi *productio* enim non excludit *æternæ creationis poſſibilitatem*, quæ in genuina *creationis definitione* debet involvi. Mundum enim non ab æterno creatum eſſe, in *definitione creationis* gratis aſſumere, nefas eſſet. Hoc aſſertum pertinet ad propoſitiones definitâ *creatione* demum demonſtrandas. HEBR. *XI. 3.*

§. 90. Præterea (§. 89.) parum philoſophiæ poſſident, qui putant ſine hæreſeos macula non admitti poſſe *creationis æternæ poſſibilitatem*. *Creatura* â libero dependet CREATORE, ideoquè ab æterno & non ab æterno ab ipſo eam fuiſſe, utrinquè poſſibile fuit. Ita eam in æternum durare & non durare, ipſi pariter liberum eſt. Hæc neque rationi nequè Chriſtiadum ſcripturæ repugnant. Inde enim nequè ad præteri-

 teri-

teritam nequè ad futuram creaturarum exiſtentiam *æternam* licet argumentari. Infimi enim ſubſellii tyrones haud neſciunt: *à poſſe ad eſſe non valere conſequentiam.* Tantô poſſibilitatis ambitu ſupra (§. 88.) quæſivi: *Num monſtroſa iſta tripes â DEO fuerit producta?* Volui quasvis comprehendere poſſibilitates exiſtentiæ ipſius, quam habere potuiſſet â DEO, ſi voluiſſet, ut, ſi demonſtraverim, eam non eſſe â DEO productam, omnes unâ caderent opiniones, quibus ejusmodi monſtra hôc iſtove modô divinæ proſapiæ eſſe, aſſeri poſſet.

§. 91. Ceterum (§. 90.) cum hac quæſtione magnam habet affinitatem alia & quæ longe altioris eſt indaginis. Ea nempe qua disquirunt: *An divinô opere & immutabili plane neceſſitate quædam ſaltem producta ſint monſtra*, nec ne? Omnia enim CREATORIS eſſe producta, quantum equidem ſcio, minimùm eos inter, quorum ſentiendi procacitas hodie non expuncta ſit & exploſa, non amplius ſtatuitur.

§. 92. Priorem ex dictis (§. 91.) quæſtionibus magni nominis PHILOSOPHI & THEOLOGI multa adhucdum agitant ſeveritate, & proxime eam reſuſcitavit atquè ſtrenuè ventilandam ſumſit, literatiſſimôquè rerum, huc ſpectantium, adparatu colluſtravit ILL. V. HALLER *in opuſculis ſuis anatomicis VI. — X. de monſtris*, ubi operoſe demonſtratum ivit, multa *monſtra* ita ſtructa & præſtructa comparere, ut infami *monſtrorum* nomine naturæ errori tribui nequeant, ſed dicenda potius ſint ſpecimina diffundentis ſe in infinitos archetypos divinæ ſapientiæ. Quam ſententiam in paragrapho ultimo ultimi de monſtris opuſculi contra *Dn.* LEMERY aliosquè ad hunc usque colophonem ita deducit: *Cogitent denique ſe periculoſam & impietati faventem ſententiam docere, poſſe nempe â cæca cauſa, omniquè intelligentia deſtituta, qualis caſus eſt & fortuita preſſio, fabricas oriri organicas, paresquè naturalibus. Invenerant certe hi viri, qui accidentales cauſas defendunt, aliam*

cauſam,

cauſam, quæ faciat æqualia creatis, DIGITVMQVE ÆMVLVM DIGITI OMNIPOTENTIS.

§. 93. Profundioris hujus quæſtionis (§. 92.) pelagô hac vice me pervehi non patior, qui inſuper ſub præſenti quæſtione (§. 32. a.) illius ſcopulos feliciter præternavigare poſſum. Non de omnibus, ſed de noſtra tripede, moveo quæſtionem: *An iſta divinæ ſit proſapiæ nec ne*? ad quam affirmando reſpondere, nil ambigo. Hac itaquè affirmatione nemini eorum, qui de aliis *monſtris* aliter ſtatuunt, litem concieo. Siquis vero iſtam mihi conciere voluerit, petimus ab eo, ut hanc præciſe, quam non divinæ proſapiæ non eſſe ſtatuimus, eſſe ſtatuat demonſtretque. Nulla monſtra aliunde, quam â DEO eſſe, in priori ſententia non aſſeritur. Inter hanc igitur noſtramquè nondum eſt diſſenſus. Ipſemet magnus & dexterrimus prioris ſententiæ (§. 91.) propugnator (§. 92.) idem aperte profitetur *l. c. Opuſculo VI. §. 16. (126.) p. 217. docens: Poſſe ex cauſis, etiam ſerius accedentibus, fetum ejusquè partes variis modis mutari, augeri, imminui, transponi.*

§. 94. Pagina ſequenti his (§. 93.) addit: *Vt viciſſim nobiſcum* WINSLOWIVS *& â caſu monſtra nata eſſe agnoſcit.* In antecedentibus *l. c. p. 207.* idem innuit, alios in partes ſuas tracturus dicens: *Iis poſtea vidi acceſſiſſe* KVLMVM, *cum tamen de* STAHLIANA *ſecta eſſet, motum mirâ aptitudine conjuncti cordis & inteſtini, & nunc celeberrimum* DORHOVS DEMAIRAN, *& nuperrime* JANVM PLONEVM *omnino uti nos, & primigenia monſtra, & caſu nata, admittentem.*

§. 95. Sed miſſis hiſce (§. 91. — 94.) ad tripedem noſtram redeo. Hæc enim iſta eſt monſtroſa cui præſens dicata eſt tractatio (§. 93.). De hac quæritur (§. 86.): *An â DEO producta ſit, nec ne!* Negando equidem reſpondendum eſſe, judico. Summa argumenti hoc eſt. DEVS & *Natu-*

ra nil faciunt fruſtra. Vulgare hoc eſt, ſed gravius, ac vulgo cogitatur, dictum & quod *aliis* omnino ignorantiæ ſæpe aſylum eſt multis in rebus, propius demonſtrandis, *aliis* contra nimis vile videtur argumentum, ubi *hypotheſes* inanes excogitare malunt, quam illis hoc ſubſtituere veritatis fulcrum. Cœterum illud ratum habent confirmatumquè omnes, quotquot DEVM haud neſciunt. Nam, ut repetitis verbis PALINGENII hæc poliam,

Quid non agnoſcet, qui quam mirô ordine, quamquè
Perpetuô, quam concinne & bene machina mundi
Condita ſit, ſecum reputet, quam membra animantûm
Sint propriis aptisquè locis diſpôſta, ſuisquè
Vtilia officiis & convenientia pulcre,
QVAM NIHIL INCASSVM FACIAT NATVRA DEVSQVE.

§. 96. Fruſtra autem (§. 95.) adeſſe tertium in deſcripta (§. 30.) tripede pedem, quis eam aſpiciens, non videt. Abundat ſane, & plane inutilis non ſolum eſt, ſed & noxius & multum impedimenti afferens. Pes maximâ parte bene figuratus quidem conſpicitur, (§. 34.), ſed qui tamen reliquum deformat corpus. Pes hic is eſt, quo neque ſtare nequè incedere poterit unquam. Pes ergo pedis muneribus obeundis impar, nec ad ullos alios uſus natus. Pes pedes duos ordinarios in officiis ſuis potius impediens & reliqui corporis functionibus obſtans. Nulla hic obſervatur Eurythmia, nulla concinnitas. Totus hic appendix præter omnem canonem factus eſt, nec ad ullum certum finem fictus.

§. 97. Impium ergo (§. 96.) foret, & ſupremâ ſapientiâ minime dignum, ſtatuere velle, SVMMI PLASTÆ maeffinxiſſe deformans, utut in ſe maximâ parte bene conformatum, plane tamen inutile, hoc fictile, totâ ſuâ effigie adeo alienum. Profecto hic OMNIPOTENTIS FIGVLI digitus ſe non mani-

manifeſtat, nec ſpecimen alicujus ſapientiæ, nec exemplar novæ creaturæ, nec documentum alicujus cauſæ ad certum finem directæ. Mirabiles & innumeræ ſunt varietates quas ſibi permiſit CREATOR in ipſis creaturarum ſuarum ſpeciebus. Naturam quoque non itâ legibus ſuis adſtrinxit, quin paſſim pauliſper poſſit evagari. Sed & ipſi tanta non eſt reſervata licentia, ut, ſibi relicta nec aliunde perturbata, inutilium affectrix eſſe poſſit.

§. 98. *Ipſe Illſtr. v.* HALLER *in opuſc. anat. VI.* §. *16. n. 126. p. m. 200.* ſuperflua & ſpeciatim tertium pedem præter finem natis accenſet, addens: *Hæ ergo cohæſiones utique in & absque probabili fine fiunt.* Et *l. c. p. 206. VI.* argumentum prolatum (§. 92, 94.) ita confirmat: *minime tandem dignum videtur divinâ ſapientiâ, ut directâ intentione voluntatis ſuæ creaturas fingat, quæ non niſi infeliciſſime vivere poſſint. Caſibus humanis, ſecundarumque cauſarum viribus, morbos mortemque generandi conceſſit* DEVS; *ipſe è manu ſua nihil niſi perfectum emiſit. Quare, ut omnia argumenta in breve robur colligantur, evictum eſt: Dari adunationes absque delineatione, quæ in primis ſtaminibus non adfuerint, poſſe mutari partium numerum, ſitum, figuram, magnitudinem, cauſis poſt primam originem accedentibus.* Non me fugit his verbis in ſequenibus aliquam addi epicriſin, quæ vero non obſtat, quin iſta in noſtros poſſint trahi partes. Id quod ſupra (§. 94.) citata quoque docent.

§. 99. Tantum (§. 98.) generatim (§. 87.) ad prætentatam quæſtionem (§. 86.) dictâ (§. 60.) amplitudine ſumtam. Eodem uno velut ictu cadunt huic repugnantia aſſerta circa ſubſequentes proxime quæſtiones, ut videri poſſet, has fruſtra diſtinctim ſubjungi. Nolui tamen eas cum priori plane implicare, ſed articulatim ponere, quia forte nonnulla ſunt, quæ ad iſtas nominatim expendi merentur. Additur itaque (§. 76. n. 4.):

Quæſtio IV.

An dicta tripes creata, vel æternô, vel primordiali, vel ſuccedaneô creationis opere?

§. 100. *Creare* haud eſt *ex nihilo* aliquid *producere*, ut vulgo loquuntur. Ex *nihilo* nihil fit. *Nihilum* non eſt id, ex quo aliquid fit. Pone *nihilum* id eſſe, ex quo aliquid fit, tum materia illius, quod ita fieri dicis, erit *nihilum*. Ex quo enim aliquid eſt, dicitur illius *materia*, & modus per quem aliquid eſt, vocatur ejus *forma*. Ergo productum tuum ex *nihilo* iterum eſt *nihilum*, ſaltem quoad ejus *materiam*. Quæ quæſo, ejus erit *forma*? Nonne *nihili forma*? Ecquæ iſta, ſi de reali loqueris? Hæc cogitatu eſt impoſſibilis. Non entis nullæ ſunt affectiones, nulla *materia*, nulla *forma*.

§. 101. Cave ad hæc (§. 101.) dicas: *forma dat eſſe rei.* Idem vulgo ſed plerumque erronee dicunt. Ita enim confunditur primo *modus* in *genere* cum modo in *ſpecie*; deinde *modus* in *ſpecie*, cum *eſſentia*; præterea *eſſentia* cum *modo* & denique eadem cum *quidditate*, ſeu, ut alii rectius loquuntur, cum *entitate*, quam Veteres & Recentiores PHILOSOPHI ab *eſſentia* diſtinguunt recte & ſatis technice. Sed *barbare* ita diſtingunt, interpellas. Hoc nil referret, res enim non verbis, ſed hæc iſtis adcommodandæ ſunt. Dic eandem rem diſtinctam, ſi potes, melius, aut cogita, ſi CICERO ſuo tempore eadem profundius cogitaſſet, num alio uſus fuiſſet terminô. V. DISSERT. *de corde humano veri nominis antlia hydraulica* (§. 76.). *Ens* eſt id, quod eſt. Hoc involvit: *a*) τὸ eſſe, *b*) τὸ ſic eſſe. Per hoc ex illo conſtituitur id, quod eſt. Id vero quod eſt, per τὸ ſic eſſe ex τὸ eſſe conſtitui dico, non oriri, ut exquiſitioris notæ PHILOSOPHUS locutus eſt, ne excludam, quod eſt ſine initio. Oriri enim involvit exiſtentiæ initium (§. 87, 88.) Inde conſectarium: τὸ eſſe, non eſt id, quod eſt. Ex quibus porro intelligitur, quanam diſcriminis ratione dicenda ſint: *Entitas*,

tas, *eſſentia* & *modus*, quæ *concrete*, ut ajunt, ſunt in ente. Eorum, qui de hiſce talibus *transcendentibus prædicamentis* prædicare geſtiunt minus honorifice, inepta judicia, hic nil ad nos, qui meliora ab aliis expectamus. Quam enim moleſta eſt auditu eorum facundia, qui obiter & promiſcue de *eſſentia*, de *quidditate*, *conditione*, *conſtitutione interna*, de *natura &c.* loquuntur.

§. 102. Tantum abeſt ut *metaphyſica* in aliis ſcientiis, adeo leviter poſſint haberi more vulgari, ut potius ſine METAPHYSICORVM exaſciatis conceptibus in quàm plurimis aliis doctrinis feliciter progredi haud poſſimus: Ita iſtis contemtis ne quidem de *creatione* debite aliquid ſtatuere licet. *Creatio* non dici poteſt *ortus* (§. 88.) ex *nihilo*, quia *æterna creatio* eſt poſſibilis. (§. 90.). Nec definiri poteſt per *productionem* ex *nihilo*. Nam juxta allegata (§. 100, 101.) ex *nihilo* nil fit. Ex *nihilo*, ſuum neque τὸ eſſe, neque τὸ ſic eſſe accipit creandum: Addo: non omnem *productionem* ex *nihilo* eſſe *creationem*. Nonne cogitationes ex *nihilo* producuntur, licet non producantur à *nihilo*, ideoque productionis ſuæ cauſam realem innuant. Num vero hic alicujus *creationis* opus occurrit? Mitto alia deſideranda. Quid ergo tandem eſt *creatio? Creare* eſt producere ens reale absque ullo præexiſtente ad illius complementum neceſſario. Ergo ad illius exiſtentiam ante plane nihil adeſt. Inde, quod *creatur*, ex *nihilo* produci dicunt. Sed vel erronee, vel ſaltem minus apte. *Creare* eſt producere ens reale, *h. e.* efficere, ut exiſtat ens reale, absque ulla præexiſtente materia. Ergo quoad totum illius complementum *h. e.* quoad τὸ eſſe & quoad τὸ ſic eſſe, quoad *formam* & *materiam*. *Materia* autem eſt id, ex quo aliquid eſt, & *forma* eſt modus, per quem aliquid eſt. *Creatum* itaque eſt reale, quatenus absque ullo præexiſtente, ad ſui complementum neceſſario, productum eſt. Et *creatio* eſt productio entis realis, absque ullo, ad ſui complementum neceſſario, præexiſtente. Quare vel ipſe SPINOZA in hac re

 melius

melius locutus eſt, quam alii multi, qui meliora tamen ſapere putantur & putari volunt. Ita enim *part. II. apend. cogitata metaphyſica continente C. X. p. 127. in principia Philoſophiæ de Cartes* verba ejus habent: *Dicimus creationem eſſe operationem, in qua nullæ cauſæ præter efficientem concurrunt; ſive res creata eſt illa, quæ ad exiſtendum nil præter DEVM præſupponit.*

§. 103. Ex his (§. 102.) itaque demum intelligitur, quo ſenſu hic (§. 99.) quæratur: *An tripes dicta creata ſit, nec ne?* Natvra creatrix ea eſt natura, quæ realia absque ullo præexiſtente, ad eorum complementum neceſſario, pollet producere. Hanc infinitam eſſe, nec niſi infinito competere Enti, Metaphysici demonſtrant. Nullum igitur eſt dubium Natvram creatricem, qua infinitam, qualiacunque poſſibilia realia, & proinde etiam corpora *monſtroſa*, poſſe producere. *Sed à poſſe ad eſſe non valet conſequentia.* Infinitvm unà eſſe *ſapientiſſimum* ex ipſa Infiniti ratione pariter nos docent Philosophi metaphysici. Quæ vero infinitæ sapientiæ repugnant, ea tribui nequeunt Potentiæ creatrici, utut infinitæ. Idem confirmant Metaphysicorvm ſublimiores doctrinæ. Haudquaquam igitur, quicquid Omnipotentia creatrix poteſt producere, actutum producit.

§. 104. *Monſtrorum* autem (§. 103.) productionem conditoris ſapientiæ repugnare, ſupra (§. 95 — 98.) generatim demonſtratum eſt. Quo igitur nec *monſtra creationis operâ* producta eſſe, unà evictum eſt. Ad ulteriorem autem aſſerti confirmationem liberalius ita argumentor. Poſitô, non conceſſô, productionem *monſtrorum* svmmo Plastæ poſſe tribui, iſta tamen ipſius *creatrici operationi* non poterunt tribui. Succedaneô *creationis* labore iſta produci, ſtatuere non licet. Quæcunque enim, in principiis *creationis* potuerunt produci, ſuccedenti creaturarum ſeriei novô

vô *creationis* opere demum ingenerari, pariter ſtatui nequit. Reclamitat huic aſſertioni, & CHRISTOLOGORUM, & PHILOSOPHORUM, *Theologia.* Id enim priorum docet ſacer codex Gen. II. 2. Hiſce ratio dictitat, *creanda* ex CREATORIS ſapientiſſimo decreto, à principio *creata* eſſe omnia. Sapientiæ enim eſt, quæ brevi manu & laboris compendiô fieri poſſunt, non diffuſi operis diſpendiô & per diſſita velut fragmenta operoſius efficere.

§. 105. An igitur (§. 104.) forte ſtatuendum eſt, alio *creationis* opere, vel *æterno*, vel *primordiali* (§. 99.) producta eſſe *monſtra*. Nec hoc aſſerere, auſus fuerim. Etenim præter allata (§. 95—98.) hæc habeo. Summæ CONDITORIS ſapientiæ repugnare exiſtimo ſtatuere, *creari*, quæ ex *creatis* potuiſſent produci. *Creatio* involvit entis realis productionem, quoad totum illius complementum (§. 102.). Plus igitur operis involvit *creare* aliquid, quam ex *creatis* aliquid producere. Ibi nil, hic jam aliquid, adeſt, quod ad complementum entis producendi requiritur. Sin igitur aliquid fieret *creatione*, ubi jam adeſſet id, ex quo poſſet produci, tum profecto ad aliud producendum aliquid produceretur, quod jam adeſſet & ex quo itaque ſine nova *creatione* aliud potuiſſet produci. Fruſtraneum igitur involveret laborem *creationis* actu efficere, quod ſine iſto ex jam *creatis* poſſet produci. Quis hic non videt, ſapientiæ refragari ejusmodi ſententiam? Ponamus itaque iteratâ (§.104.) liberiori argumentandi ratione, ponamus inquam, quod nondum conceſſimus, divinæ operationi tribui poſſe *monſtroſas* fabricas, ad *creationis* opera tamen neutiquam ullo poterunt referri modô.

§. 106. Ex prælibatis (§. 103—105.) itaque, quæ preſſius poſſent demonſtrari, per *conſequentiam immediatam* ad quæſtionem formatam (§. 99.) hanc colligo reſponſionem: *Puella noſtra tripes nullo, ideoque neque æternô; neque primordiali,*

mordiali, neque denique ſuccedaneô, creationis opere producta eſt.

§. 107. Si vero tripes, de qua hic agitur, creationi ſuam hanc *monſtroſam* non debet (§. 106.) exiſtentiam, num forſan alio modô, vel *mediate* vel *immediate* è divina prodiit manu? Articulatim *complexæ* hnjus *quæſtionis* momenta expendamus, ut diſtinctius ad iſtas poſſimus reſpondere. Hôc fine ſupra (§.76. n. 5.) ſeparatim formata eſt

Quæſtio V.

An præſens tripes poſt creationem demum immediatô divinô opere producta eſt?

§. 108. *Miraculum* omnino ejus inſolita exhiberet fabrica, ſi ita (§. 107.) fuiſſet efformata. *Miraculum* enim id audit, quod ſupra creatæ naturæ vires in hoc accidit univerſo. *Creatam naturam* involvo in hac *miraculi* notione, ut CREATRICEM explicite diſtinguerem NATVRAM â *creata.* Loquor in eadem de opere, quod vires creatæ naturæ in *condito* hoc excedit *univerſo*, ut *miraculum* diſcernerem â *creatione.* Licet enim etiam de *creationis miraculo* loquantur, rectius tamen *creationem* â *miraculo* diſtingui, exiſtimo. *Miraculum* aliàs valde obiter dicunt, id quod eſt ſupra naturam. Sed ut dixi, *creatio* eſt ſupra vires naturæ creatæ nec tamen proprie dici poteſt *miraculum.* Deinde DIVINA ET INFINITA non debite ita diſtinguitur NATVRA â *natura finita.* Et licet porro poſſet regeri, neminem non perſpicere in data definitione innui *naturam finitam*, ejusmodi tamen præſumtiones non conveniunt *arti analyticæ.* Sed nec hôc modô in ſalvo eſt dicta definitio. Nonne in ENTE INFINITO infinita ſunt ſupra *creatam naturam*, quam inſuper in iſta definitione ſupponi dicis, quæ tamen nequaquam *miraculis* accenſentur?

§. 109.

§. 109. Veri nominis *miraculorum* (§. 108.) poſſibilitas indubiâ eſt omnibus, ſi ab iis diſceſſeris, qui DEVM ignorant, ſeu ut rectius loquar, ſeſe ignorare ſomniant. Quas ceterum de exiſtentia *miraculorum* movent quæſtiones, illas THEOLOGIS hic reliquere poſſumus. Id tantùm hic urgeo, quod omnes in confeſſo habent VERÆ THEOLOGIÆ PRÆCONES. Hi nempe dudum evicerunt, DEVM omnipotentiæ ſuæ non adeo prodigum eſſe in *miraculis* edendis, ut quorundam fert ſuperſtitioſa opinio. Quæ enim *creaturæ* viribus præſtari poſſunt, ea non fieri CREATORIS extraordinariâ operatione, ſtatuere fas eſt. *Divinum* de condendo hoc univerſo *decretum* ſapientiſſimum fuit. Ad hujus archetypum condita ſunt omnia. Vt igitur in *conſtitutione*, ita quoquè in *conſecutione rerum* omnia ſapientiſſime coordinata & ſubordinata & ad optimos hac viâ conſequendos fines undiquè compoſita ſunt. Cogita hæc ſe non ita habere, & cogitabis unà, quod ſapientiæ divinæ non poteſt non repugnare. Sin id nondum plane aſſequeris, & nihilominus ad magnalia DEI manifeſtanda & fines hujus mundi conſequendos adeo neceſſaria eſſe putas *miracula*, cur iſta hodiè ſilent? Nusquam vero & nunquam ſilent *creaturæ* opera. Ita in aprico poſitum eſſe judico ne quidem vel leviſſimam habere veriſimilitudinem, *monſtra* miraculoſô procreari modô! Tam facilis deſiderata eſt ad prolatam quæſtionem (§. 107.) reſponſio.

§. 110. Sed ultra (§. 106—109.) audiendi ſunt, quorum forte intereſt, ut videtur, operoſius defendere divinam *monſtrorum* originem. Vtut, dicent, neque *creata*, neque *miraculoſô* modô producta fuerit hæc tripes, inde tamen haud ſequi, mediatâ CREATORIS operâ illam non eſſe productam. Hæc ea ipſa eſt dubitatio, ad cujus diſcuſſionem nos ducit ſupra (§. 76. n. 6.) ita propoſita:

Quæſtio VI.

An dicta tripes divinitus præſtitutô ad ejus fabricam rerum nexu producta eſt?

§. 111. Incomprehenſibiliter multa & fere infinita in hoc univerſo phænomena præſtituta eſſe & continuo atque ubique, quaqua patet orbis, mirificis ordinatiſſimisque mutationum in hac rerum ſerie ſucceſſionibus ad ſapientiſſimi CONDITORIS nutum ſeſe invicem excipere, quem non edocet quotidiana experientia. Omnia vero, quæ contingunt, ab ipſomet rerum optimo Satore præfinita eſſe, impium foret ſtatuere. Quemadmodum vero *multi* multa ſæpe â DEO profecta eſſe frivole aſſerunt, quæ ſapientiæ illius minus ſunt conſentanea, ita *alii* nimis timiduli ipſi tribuere recuſant, quæ ſapientiæ ipſius tamen nullatenus repugnarent. Vtrinque igitur cautos nos eſſe decet. Hac ſolicitudine nos quoque verſari oportet in doctrina de *monſtrorum* exiſtentia, maxime ubi, ſi non omnibus, quibusdam tamen (§. 98.), aſſignare volumus divinam originem.

§. 112. *Monſtrorum* divinitus natorum patroni, ſententiæ ſuæ rationem, notatu digniorem, vix allegare poterunt aliam, quam â fine ſapientiæ divinæ competente petitam. Saltem ea vacillat facile, quam à quorundam mirifica fabrica deſumunt, quoniam nulla vel intricaſſima ejusmodi fabrica occurit, quæ non ex aliunde perturbatæ *naturæ creatæ* operationibus, ad id ab ipſo CONDITORE non ita præfinitis, facile poſſit explicari. Quæ vero in contrarium urgeri poſſunt rationes, â ſapientia divina deſumtæ, multo plures ſunt & ponderoſiores.

§. 113. Hac (§. 112.) argumentandi ratione ſupra (§. 87, — 98.) demonſtrare anniſus ſum præſentem tripedem â DEO non eſſe productam. Eodem fundamento ſequen-

quentes hactenus expenſæ quæſtiones nituntur, nec aliud ex præſtructis jam ſuppetere video, quo ſuffultus ad præſentem quæſtionem (§. 110.) reſpondere poſſem: hanc tripedem non divinitus præſtitutâ neceſſitate productam eſſe. Dum vero hæc iteratô profundius rimor ſcrutiniô, in demiſſiorem ſummæ ſapientiæ meditationem me demergi ſentio. Novæ ſubeunt animum dubitationes, multum ſolicitudinis mihi creantes. Difficillimum dictu, bone DEVS! hæc iſta Tuæ ſapientiæ, vel convenire, vel non convenire. Quis enim mortalium tua cognovit conſilia! imperveſtigabiles Tuæ ſunt viæ. Id quod perlubenter agnoſcit anima mea.

§. 114. Quid ergo (§. 113.) ſtatuam, ſi quid quidem ſtatuere licet? Quibus religioſius hæc perpendere datum eſt, ſolicite præfinitis limitibus ſuas hic coerceri meditationes, haud recuſabunt. Equidem in re tam ardua hos mihi præfixi pietatis canones: *a.)* QVÆCVNQVE IN EXPLICANDIS RERVM CREATARVM ABSTRVSIORIBVS PHÆNOMENIS DIVINÆ MANIFESTO ET INDVBIE REPVGNANT SAPIENTIÆ, EA OMNINO SERIO REJICIENDA SVNT, VTVT SPECIOSISSIMIS, VNDECVNQVE CORRASIS, VERISIMILITVDINIBVS NOBIS OBTRVDERE ANNITANTVR ALII. Hic enim neutiquam allegare licet abditos DOMINI vias; *b.)* VBICVNQVE RERVM PHYSICARVM COGNITIO NOS DESERIT, IBI HAVD TVRPE PVTANDVM EST, AD STABILIENDAS DOCTRINAS PHYSICAS, EA ASSVMERE, QVÆ ATTRIBVTIS DIVINIS SVNT CONSENTANEA. Tutius enim eſt in abditis rerum cauſis ſuam profiteri ignorantiam & ſublimius quærere refugium, quam nullum, aut frivolas fingere *hypotheſes; c.)* SI FORTE OPPOSITÆ SENTENTIÆ VTRINQVE NON ADVERSARI VIDERENTVR ATTRIBVTIS DIVINIS, EA PRÆFERATVR, QVÆ MINVS ADVERSATVR, NISI QVIDEM ALIA ALIVNDE SVPPETANT PRINCIPIA. Tum enim vias DOMINI allegare licet imperveſtigabiles; *d.)* QVÆ-

CVNQVE PER CONDITÆ NATVRÆ VIRES SVNT POSSIBILIA, EA NON TRIBVENDA SVNT IMMEDIATÆ CONDITORIS OPERATIONI, niſi ratio hujus certa aliunde poſſit demonſtrari; *e.*) QVÆCVNQVE DENIQVE AB ORDINARIIS NATVRÆ LEGIBVS ABLVDVNT, EA AB IPSO CREATORE NON PRÆSTITVTA ET ALIVNDE ILLATA ESSE, STATVERE FAS EST, NISI CONTRARIVM ALIVNDE CERTO POSSIT DEMONSTRARI, MAXIME VBI EJVSMODI INSOLITA PHÆNOMENA SAPIENTIÆ ALIISVE ATTRIBVTIS DIVINIS MINVS CONVENIRE VIDENTVR. Tutius ſaltem eſt DIVINITATI non tribuere, quæ ipſi repugnare videntur, utut etiam non repugnaverint, quam tribuere, quæ ipſi tribui poſſe, certo nondum conſtat.

§. 115. Digna ſunt, quæ huc trahantur, dictis (§. 114.) exquiſitius reſpondentia dogmata cel. C. A. CRVSII, qui in *phyſices* ſuæ *p. 1. c. 1. §. 35. p. m. 62.* ita: Was mit den Eigenſchaften GOttes wahrſcheinlicher Weiſe ſtreitet, nemlich alſo, daß man nicht ſiehet, wie es damit zu vergleichen iſt; und was gleichwohl nicht erwieſen werden kan, das darf in der Naturlehre nicht præſumirt werden; ſondern wenn eine andere Erklärung zu finden möglich iſt, ſo muß dieſelbe vorgezogen werden. Denn wir haben die Verbindlichkeit die Gefahr zu vermeiden, unſerem Schöpfer etwas unanſtändiges anzudichten, welches nicht anders als auf dieſe Weiſe geſchehen kan. Ich rede mit Bedacht nur von einem ſolchen Streit mit den Eigenſchaften GOttes, da man nicht ſiehet, wie etwas damit zu vergleichen iſt. Denn lieſſe es ſich demonſtriren, daß es damit ſtritte, ſo wäre der Grundſatz, daß ein ſolches Vorgeben zu verwerfen ſeye, nicht mehr eine Regul vor den Erkenntniß-Weg des Wahrſcheinlichen, ſondern es gehörte zu dem Erkenntniß-Weg der Demonſtration. Ferner habe ich erfordert, daß die unglücklich-ſcheinende Sache, davon man redt, nicht ihrer Exiſtenz nach beſonders muß können bewieſen werden. Denn ſonſt hätten wir um des Beweiſes willen

nur

nur Verbindlichkeit, ſie dennoch anzunehmen, und die übrig-bleibende Schwierigkeit vor eine Folge unſerer Einſchränkung, und vor eine bloſſe Lücke unſerer Erkenntniß zu halten. Conferantur, quæ *l. c. §. 42.* leguntur.

§. 116. Neminem ſpero fore, qui adeo manifeſtos canones (§. 114, 115.) non admittat in rebus phyſicis ideoque etiam in *monſtroſis* naturæ phænomenis dijudicandis. In eorum vero ampliorem evolutionem ſeſe haud diffundit præſens tractatio. Ad rem præſentem applicatu iſti quoque ſunt facillimi, ut ſine ulterioribus ambagibus inde inferre liceat, tripedem ſaltem, de quæ hic agimus, neutiquam à DEO productam eſſe. Inde generalis ad propoſitam (§. 110.) proximam quæſtionem hæc reſponſio: *Dicta tripes nequaquam divinitus præſtitutô cauſarum nexu producta eſt.* Reliquæ binæ quæſtiones, quas iſta ſub ſe complectitur, hæ ſunt: E. *puella hæc ne quidem ad hypotheticam;* E. *multo minus ad abſolutam, fabricæ ſuæ neceſſitatem præſtitutô cauſarum effectricium nexu divinitus producta eſt.*

§. 117. Inter explicatas hactenus (§. 86, 116.) de divinitus prognatis *monſtris* poſſibiles opiniones, omnium tolerabiliſſima eſſet ea, qua ſtatueretur, iſta hypotheticô neceſſitatis nexu, divinitus præſtitutô, eſſe producta. Producta, cogitate dico, non præformata, poſterius enim obſtaret jam demonſtratis & huic, quem prioribus (§. 114, 115.) perſuaſiſſimus addo, repugnaret canoni, in *ætiologia phyſica*, ni omnia me fallunt, graviſſimo & firmiter tenendo: QVÆCVNQVE PRODVCI POSSVNT CREATÆ NATVRÆ VIRIBVS FORMATRICIBVS, EA CREATRICIS NATVRÆ POTENTIA EFFORMATA ET PRÆFORMATA ESSE, HAVD STATVENDVM EST, NI CONTRARIVM ALIVNDE CERTO CONSTET.

§. 118. Utut igitur (§. 117.) ſententia de *monſtris*, hypothe-

potheticâ neceſſitate præſtitutis, æquior ſit & tolerabilior, quam reliquæ omnes, quæ de iſtis poni poſſunt *hypotheſes*, iſta tamen neque *in genere*, neque *in ſpecie*, neque in *individuo* & *ſingulari* prius poterit admitti, quam irrefutabili certitudine demonſtrari poſſit (§. 115. e. 116.). *Monſtra*, ut robur argumenti allati colligam, monſtra, inquam, dictô modô divinitus efformata eſſe, aut certò conſtat, aut non & veriſimiliter tantum. Poſteriori hôc ſumtô, iſta divinitus ita efformata eſſe, haud par eſt, præſumere. Poſitô priori omnino omnis ceſſaret diſceptatio. Quæ enim *demonſtrationis* viâ ſuam inveniunt certitudinem omni exceptione ſunt majora & æternæ immutabili veritati accenſenda. Aſt unde, obſecro, indubia & amplius cadere neſcia ſuppetunt argumenta, quibus inexpugnabile firmamentum ſubſterni poſſit commemoratæ ſententiæ? Quamdiu igitur non poterit certo demonſtrari, tamdiu non licebit veriſimiliter tantùm præſumere, *monſtra* à DEO, aut præfôrmata, aut aliâ, vel immediatâ, vel remotiore, ejus operatione, præſtructa eſſe. Quantum roboris habeat hæc argumentatio, nondum debita expenſa, judicent æqui rerum æſtimatores. Nec me forte primum eſſe, qui ita in apricum productô hôc utor argumentô, ipſius quid detrahet robori. Suâ enim, non dicentis, autoritate ſuperbit veritas.

§. 119. Ita (§. 118.) corroboratur alterum (§. 116.) de puella noſtra aſſertum, quo docetur, eam ne quidem *contingenter præſtitutô* generationis *neceſſitate* à DEO productam eſſe. Quis enim certis & plane ſufficientibus evicerit rationibus, eam ita factam eſſe? Quod ſi vero id demonſtratâ certitudine non poterit dici, veriſimiliter id dicere non licebit (§. 115. e. 116.). Statuendum igitur eſt eam non ita *divinitus præſtitutis* cauſis ſuam debere originem. Ergo multo minus ad *abſolutam* fabricæ ſuæ neceſſitudinem *præſtitutô* cauſarum effectricium *nexu* divinitus producta eſt.

§. 120.

§. 120. Hæc (§. 119.) ut explanatius intelligantur ſequentia notanda ſunt. Profundiores quidam METAPHYSICI τὸ *neceſſe* diſtinguunt à *neceſſario*, latius ſumtô poſteriori terminô & priori tantùm ad τὸ *eſſe* relatô. Per τὸ *neceſſe* nempe notant modum eſſendi ſecundum quem id, quod eſt, ita eſt, ut negatio τȣ͂ *eſſe* illius contradictionem involvat. Hujus abſtractum dicunt *neceſſitatem*. *Neceſſarium* vocant omne id, quod quodammodo non negari poteſt atque ſub hac comprehendunt τὸ *neceſſe*, & hujus abſtractum apte notant per *neceſſitudinis* vocabulum. Vid. STRÆHLERI *commentatio ſuccincta de ſenſu & uſu principii rationis ſufficientis C. II. art. I. §. 138, 139.* SCHEIBLERI *opus metaph. L. I. c.18. n. 1. art. 1. num marg. 1.* Qnoniam vero ejusmodi *ſubtilitates* non omnibus arrident, nec iſtæ hôc locô obſervatu adeo neceſſariæ, æquipollente ſignificatu hic ſummam, tam *neceſſe* & *neceſſarium*, quam *neceſſitatem* & *neceſſitudinem.* Id quod tamen indicare debui, ne, qui intimius ejusmodi res rimari ſolent, me obiter & ſine ratione *ſynonymice* uti velle his terminis, judicent.

§. 121. *Neceſſarium* generatim dicitur aliquid, quatenus negari nequit, ſeu quatenus negatio ejus eſt impoſſibilis *h. e.* contradictionem involvit. *Neceſſitas* ergo eſt τὸ eſſe, quod negari nequit, ſeu τὸ eſſe, cujus negatio eſt impoſſibilis *h. e.* contradictionem involvit. Vi *reflexionis* præcipuam deprehendimus varietatem in modo, juxta quem aliquid negari nequit. Quicquid nempe negatu eſt impoſſibile, illius negatio, aut per ſe, aut reſpectu alterius, contradictionem involvit: Hôc fundamentô nititur præcipua *neceſſarii* adæquata diviſio, quam juxta illud eſt: *a*) vel *abſolute*; *b*) vel *reſpective neceſſarium*. *Abſolute neceſſarium* igitur eſt neceſſarium, quatenus per ſe negari nequit, ſeu quatenus per ſe negatu eſt impoſſibile, h. e. cujus negatio, ſeu non eſſe, per ſe involvit contradictionem. *Reſpective neceſſarium* vero eſt neceſſarium, quod reſpectu alterius negari nequit. Inde di-

 cuntur

cuntur *neceſſitas abſoluta* & *reſpectiva*. Utriusque *abſtracti* notiones ex modo explicatis *concretis* ſponte patent. Illa quoque *neceſſitas interna*, ſeu *intrinſeca* appellatur, quia in ipſo *ſubjecto*, cui ineſt, ſuam habet rationem; quatenus autem à *fato* dependet, *fatalis*, quæ eſt vel *cæca*, vel *conſulta*. *Neceſſitas reſpectiva* ita dicitur, *quatenus* reſpectum rationis extra ſuum *ſubjectum* habet, & *externa* ſ. *extrinſeca* nuncupatur, *quatenus* extra *ſubjectum* ſuum aliam quoque *conditionem*, ſeu *hypotheſin*, tanquam *rationem externam* agnoſcit. Unde quoque dicitur *hypothetica*, quia citra hanc *hypotheſin* negatio nullam involvit contradictionem.

§. 122. Eſſentias rerum *abſolute neceſſarias* eſſe METAPHYSICI non una argumentandi ratione demonſtrant. Ex quo *abſolutam neceſſitatem* quoque dicunt *neceſſitatem eſſentiæ* & in *ſubjectis activis naturæ neceſſitatem* & quoniam circa *eſſentias* maxime occupati ſunt, *neceſſitatem metaphyſicam*. Imo alii eandem nuncupant *geometricam*, item *mechanicam*, quoniam iſta in rebus *geometricis* & *mechanicis* quoque occurrit. Aſt quorſum hæc ſynonyma? Rectius acquieſcimus terminô *neceſſitatis reſpectivæ*, quæ *neceſſitatem*, *abſolutæ oppoſitam*, aptiſſime exprimit & accuratius in ſuas iterum diſpeſcitur ſpecies.

§. 123. Præterea (§. 121.) *neceſſitas* alia eſt *logica*, quam *neceſſitatem prædicationis* & *incomplexam* quoque dicunt, alia vero *neceſſitas rei*, *complexa* quoque dicta. *Neceſſitas logica* & recte & utiliter diſpeſcitur in *neceſſitatem definitionis*, *conſequentis* & *conſequentiæ*. Prima debetur *neceſſitati notionis*, & hujus neceſſitas *neceſſitati rei*. *Secunda* occurrit *in propoſitione per ſe ſpectata*, tertia in *modis argumentandi*, & conſiſtit in ratione, per quam uno poſitô aliud non poteſt poni. Hæc *poſterior* ſub ſe comprehendit *neceſſitatem demonſtrationis*. Ceterum *neceſſitas conſequentis* eſt: vel *abſoluta*; vel *hypothetica*.

§. 124. Caveamus igitur (§. 119.) ſolicite, ne confundamus

damus ejuſmodi *neceſſitates*. Neque enim à *neceſſitate prædicationis* ad *neceſſitatem* rei, nequè â *neceſſitate conſequentiæ* & *demonſtrationis* ad *neceſſitatem conſequentis*, nequè â *neceſſitate conſequentis hypothetica* ad *neceſſitatem conſequentis abſolutam* aut *v. v.* valet *conſequentia*. Ita *veritatem neceſſariam* non tollere *contingentiam* in hoc univerſo, dilucide jam habent *Dilucidationes* BÜLFINGERIANÆ §. 79. Licet enim neceſſaria ſit veritas: *Nil eſſe ſine ratione ſufficientè*, aliud tamen eſt ipſum hoc *principium*, aliud id, quod habet *rationem ſufficientem*. *Neceſſarium eſt*, ut nil ſit ſine *ratione ſufficiente*, ſed non omne id, quod habet *rationem ſufficientem*, eſt *neceſſarium*. *Ex principio* igitur *rationis ſufficientis* non ſequitur *abſoluta neceſſitas*. En! uſum *diſtinctionis* inter *neceſſitatem prædicationis* & *neceſſitatem rei*. Deinde ex dictis patet, *methodum demonſtrativam*, quam alias quoque dicunt *geometricam* & *mathematicam*, locum quoque invenire *in phyſico-medicis*, *moralibus*, *juridicis* & *theologicis*, quatenus hic æque bene ac alibi occurrit *neceſſitas prædicationis*. Nec ab hac *methodo* SPINOZISMI, ut quidam volunt, imminet periculum. A *neceſſitate* enim adcuratæ *demonſtrationis* &, quæ in iſta continetur, conſequentiæ, neutiquam ad *neceſſitatem conſequentis*, multo minus ad *neceſſitatem rei*, licet ſemper argumentari. De reliquo notandum inter *demonſtrationes mathematicas* & *philoſophicas*, quoad *materiam*, notabilem adhuc intercedere diverſitatem. *Iſtæ* licet non ſemper, ut *v. g.* in *Aſtronomia* & *Architectura*, plerumque tamen, *abſolutam* involvunt *neceſſitatem*. *Hæ* autem plerumque, maxime in *phyſicis* & *moralibus*, *hypotheticam* tantùm habent *neceſſitatem*. v. citata (§. 120.) *comment. de ſenſu & uſu principii rationis ſufficientis c. II. art. I.* §. *146-150*.

§. 125. Altera (§. 123.) *neceſſitatis ſpecies* eſt *neceſſitas rei*. Hæc tam in *eſſentiis* rerum, quam in earum *modis* quærenda eſt. Ideoque recte dividitur in *eſſentialem* & *modalem*. *Illam* ſemper eſſe *abſolutam* ex antecedentibus conſtat. Poſterior vero ea ipſa eſt, quæ omnino æquè ac *neceſſitas conſequen-*

ſequentis (§. 120.) denuo dividitur in *abſolutam* & *hypotheticam.* *Neceſſitas modalis* ut ea eſt, quæ in modis entium, ita *neceſſitas modalis abſoluta* eſt, quæ in *propriis* entium ſuam habet rationem. *Proprium* enim, ſeu *attributum*, in ſola *eſſentia* ſuam agnoſcit rationem & propterea eſt modus *abſolute neceſſarius.* *Modus* vero *hypothetice neceſſarius* dicitur *modus*, quatenus ejus negatio & impoſſibilis, ob rationem ſic ſe habentem, quæ tamen aliter ſe habere poſſet. Ab hoc dicitur *neceſſitas modalis hypothetica*, quæ in rebus *phyſicis* & *moralibus* maxime ſolemnis eſt. Unde iſta quoquè pro diverſitate *ſubjecti* dicitur, vel *phyſica*, vel *moralis.*

§. 126. Ad modos pertinet *exiſtentia.* Inde *neceſſitas exiſtentiæ* eſt: vel *abſoluta*, vel *hypothetica*, æquè ac *neceſſitas materiæ* & *formæ.* Haud enim omnis *neceſſitas materiæ* & *formæ* eſt *abſoluta*, *v. gr. quantitas extenſiva* & *gradus.* Ad *modos neceſſarios* referendi ſunt porro qui dependent à *cauſa efficiente* & *finali*, verbo: *fine.* Inde *neceſſitas conſtitutionis*, quæ eſt, vel *neceſſitas naturæ*, vel *moralis* & hæc vel *violentiæ*, quæ dicitur *coactio*, vel *obligationis*, quæ rationem habet in ipſa *conditione actionis moralis intrinſeca.* Unde hanc *obligationem* quidem etiam dicunt *internam*, â qua differt *obligatio externa*, quæ *divina* eſt, quatenus *ratio neceſſitatis* eſt in voluntate DEI, & *civilis*, quatenus *ratio neceſſitatis* eſt in voluntate legislatoris humani. Ad *neceſſitatem conſtitutionis* pertinet quoque *neceſſitas medii*, ratione finis obtinendi neceſſarii, quam dividunt in *neceſſitatem exigentiæ* & *expedientiæ*, ſeu *commoditatis.* Ex quibus ſimul pateſcit, quid ſit *neceſſitare.* Quicquid *determinat*, illud *neceſſitat*, quicquid vero *neceſſitat*, illud non ſemper *abſolute neceſſitat.* Hoc *determinationis unicitatem* involvit.

§. 127. De *neceſſitate conſtitutionis* & *conſecutionis* varii varie loquuntur & inſtabili hôc dicendi genere variam variis aberrationibus vel ipſis Fatalistis dant occaſionem. Simili

ſcandalo

ſcandalo obnoxia eſt diviſio *neceſſitatis abſolutæ* in *internam* & *externam*. Taceo ita entia multiplicari præter neceſſitatem. *Conſtitutiva* ſunt: vel *externa*, vel *interna*. Illa ſunt: *cauſa efficiens* & *finalis*. Hæc, ab *eſſentialibus* quoddammodo diſtincta, ſunt *materia* & *forma*. Ad *conſecutiva* pertinent *modi* & *effectus*. Inde intellectu facile eſt, quid ſit *neceſſitas conſecutionis* & *conſecutionis*.

§. 128. *Neceſſario contrarie* opponitur *contingens*. Per hoc intelligitur ens quodvis, quatenus poteſt negari, ſeu quod negatu eſt poſſibile *h. e.* cujus negatio nullam involvit contradictionem. *Contingentia* eſt τὸ eſſe, cujus negatio nullam involvit contradictionem. *Hæc* itaque coincidit cum *hypothetica neceſſitate* (§. 122.). *Hypothetice neceſſarium, in ſe ſpectatum*, omnino eſt *contingens*. Negatio ejus enim, quod certo reſpectu tantùm negari nequit, non omnimodam involvit contradictionem, ideoquè alio reſpectu poteſt negari, & quatenus aliquid poteſt negari, eatenus eſt *contingens*. *Contingens* enim eſt, quatenus ejus negatio nullam involvit contradictionem.

§. 129. *Contingentia* (§. 128.) pariter ac *neceſſitas* (§. 123.) alia eſt *logica*, ſeu *in complexa*, alia *rei*, ſeu *complexa*. *Illa* conſiſtit in nexu ſubjecti & prædicati. Ita *v. gr.* qui Medicinæ aliusve Diſciplinæ *Doctores* audiunt, æquè ac ii, qui *docentur*, *docti* eſſe poſſunt vel fieri & non eſſe, vel *indocti* eſſe & manere. En! *contingentias docentium* æque ac *diſcentium* & denique *titulorum* academicorum aliorumque, quos habent, ambiunt & accipiunt. Vtriusque *contingentiæ*, *logicæ* & *rei*, reliquæ *diviſiones* eodem fere ſe habent modô ac ſupra *(l. c.)* commemoratæ *neceſſitatis diviſiones* inferiores & propterea ex *analogia* facile ſupplentur. Præterea diſtinguere expedit *æqualiter* & *inæqualiter contingentia*, prout nempe plus minusve ſe habent *ad eſſe* aut *non eſſe*.

§. 130. Quod hujus *univerſi contingentiam* attinet, illa eſt: vel *exiſtentiæ*, vel *conſecutionis eventuum* in illo *occurrentium*. *Contingenter* exiſtere hoc univerſum *lemmatis* locô hic ſumere licet. Hanc enim *contingentiam*, â libero CREANTE dependentem, ne ii quidem indubium poſſunt vocare, qui præter *creationis æternæ* poſſibilitatem ipſam *exiſtentiam* mundi *æternam* aſſumunt, â CREATORE nempe dependentem. Qui verò hunc non agnoſcunt, cum iſtis hic rem non habemus. Nonne igitur ideo *eventus* in hoc mundo dicendi ſunt *contingentes*, quia is *contingenter* exiſtit? Ita quidam ſummi nominis PHILOSOPHI ratiocinati ſunt. Verùm enim vero â *contingentia conſtitutionis* ad *contingentiam conſecutionis* non valet *conſequentia*. Horologii faber profecto *contingenter* & libere ſuam facit machinam. In hac vero nulla datur *contingentia conſecutionis*. Omnes in iſta motus, ad quos determinata eſt, eo, quo eveniunt, ordine, non poſſunt non evenire & propterea neceſſario eveniunt. Pone, ut ſolent, mundum præſentem horologii locô, & facilie videbis, quam inconveniens ſit eorum argumentandi ratio, qui ab exiſtentiæ *mundi* hujus *contingentia*, ad *contingentes* in iſto *eventus* concludunt. Id jam melius perſpexerant ipſi STOICI, qui primæ *conſtitutionis contingentiam* haud negarunt, & *fatum*, ut loqnitur SENECA, nihilominus ab *omnium conditore* ac *rectore ſcriptum* eſſe ſtatuerunt. Inde eorum & ſociorum ſuorum cantilena:

Duc ſumme pater, altique dominator poli,
Quocunque placuit, nulla parendi mora eſt.
Adſum impiger, fac nolle, comitabor gemens
Malusque patiar facere, quod licuit bono.
DVCVNT VOLENTEM FATA, NOLENTEM TRAHVNT.

§. 131. Durius loqui videtur ILL. WOLFEIVS in *Met.* §. 999. ſcribens: Unterdeſſen, da GOtt alles deutlich erkennet, was in der Welt iſt, und ihren ganzen Zuſammenhang einſieht,

und

und wie aus deſſen Ubereinſtimmung die Vollkommenheit erwächſt, dardurch ſein Wille bewegt wird, ſo geht ſein Rathſchluß auf alles, und kan nichts kommen, als was Er beſchloſſen hat, aber auch nichts ausbleiben, was Er beſchloſſen hat. Hanc ſuſpectam aliis viſam ſententiam defendere aniſus eſt in annot. Met. §. 375. dicens: Indem ich ſchreibe, GOttes Rathſchluß gehe auf alles ꝛc. ſo vermeint man mich gefangeu zu haben, und gibt vor, hier lege ich von mehr als einem ſtoiſchen *fato*, oder Verhängniß, ein offenherziges Zeugniß ab. Wer hat jemals gelehrt, daß durch den Rathſchluß GOttes die Dinge in ihrem Weſen und Natur geändert werden . . . . . Man findet das Gegentheil in allen Compendiis Theologicis &c. Quomodocunque hæc ſe habeat defenſio, nulla ſaltem *contingentiæ* ratio in ſcriptis ſuis aperte allegata deprehenditur ſufficiens.

§. 132. Ex quo igitur tandem demonſtrabilis eſt *contingentia eventuum* in hoc mundo, ſpeciatim corporeo? Paucis hanc expediam demonſtrationem alibi ulterius evolvendam. *Nil eſt ſine ratione ſufficiente.* Hoc vero *principium* nequaquam tollit rerum *contingentiam* (§.124.), ut quidam in cauti voluerunt. Diſtinguendum modo eſt inter *rationem intrinſecam* & *extrinſecam.* Ratio *contingentiæ in re* ipſa potius, quam *extra illam*, nec in rerum *pluralitate*, quærenda eſt. Eventus in hoc mundo corporeo fiunt motu materiæ. Motus fiunt â viribus motricibus. Vires motrices ſunt finitæ. Vires finitæ in qualitate variæ ſunt determinabiles. Nulla earum poteſt omnia. Quælibet igitur ſalva eſſentia in quantitate â ſe differre poteſt. E. contingens eſt ejus quantitas. Nulla porro vis motrix omnem habet directionem. Cuivis certa quædam data eſt tendentiæ modificatio. Vis finita ad certam tantum tendit plagam. Ideoque alia interveniente poteſt mutari. Celeritates, directiones igitur varie mutabiles ſunt. Leges ipſis ſcriptæ contingentes. E. motus ſunt contingentes. E. quæcunque fiunt in mundo corporeo, ſunt contingentia. E. eventus omnes in iſto contingunt. Aſt quorſum

ſum hæc omnia? ut inde inferre poſſem nullâ *abſolutâ neceſſitate*, nullo *fato ſtoicô*, hunc regi mundum, ne quidem corporeum. Ita enim demonſtratum eſt, & axiomatis loco poni poteſt, quod demonſtrare volui: *Monſtra* non *abſolutâ neceſſitate* divinitus præſtituta eſſe, tripidem noſtram hôc fatô haud natam eſſe. An vero *contingenter* forſan illa divinitus præſtituta eſt. Huic ſententiæ obſtare video, quæ ſupra dixi (§. 95—97, 114, 115.), non amplius repetenda. Tantùm igitur abeſt, ut iſta divinitus *abſolute præſtitutâ neceſſitate* hac induta ſit fabricâ, ut ne quidem hypotheticô ejusmodi coactu in hunc redacta fuerit ſtatum *monſtroſum*. Neque igitur his, neque dictis ſupra, modis eam â DEO productam eſſe, totius præſentis tractationis eſt concluſio &

F I N I S.

NO-

NOBILISSIMO DOCTISSIMOQVE

DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

PRAESES.

Quam dare, ſumere maluiſti, ſolitum inaugurale Scriptum academicum, quo defendendo Tvam Favtor et Amice honoratissime! laudabilem in ſtudio inter nos medico asſiduitatem & dexteritatem publice tandem poſſis comprobare atque hôcce ſpecimine teſtatum facere, Te, quem ordo noſter poſt debite exantlata examina jam declaravit, eum, inquam, eſſe, qui dignus petere poſſit honores & privilegia, quæ ad altiora aſpirantium Philiatrorum coronant opus. Quam ſumere, dare contra, quandoquidem alii malunt ejusmodi ſcripta, reapſe eadem modò dantes, modò ſe dare fingentes, utrinque infeliciori haud raro eventu, utpote qui priori caſu, vel immaturos, vel plane monſtruoſos, immo monſtruoſiſſimos, enituntur partus; poſteriori vero malâ fortunâ eſſe non putantur, quales ſe putari volunt putantque putari. Scopulos hos prætemavigare conſultum habuiſti ideoque ad nutum ipſius quoque Ex-

PERI-

ſum hæc omnia? ut inde inferre poſſem nullâ *abſolutâ neceſſitate*, nullo *fato ſtoicô*, hunc regi mundum, ne quidem corporeum. Ita enim demonſtratum eſt, & axiomatis loco poni poteſt, quod demonſtrare volui: *Monſtra* non *abſolutâ neceſſitate* divinitus præſtituta eſſe, tripidem noſtram hôc fatô haud natam eſſe. An vero *contingenter* forſan illa divinitus præſtituta eſt. Huic ſententiæ obſtare video, quæ ſupra dixi (§. 95—97, 114, 115.), non amplius repetenda. Tantùm igitur abeſt, ut iſta divinitus *abſolute præſtitutâ neceſſitate* hac induta ſit fabricâ, ut ne quidem hypotheticô ejusmodi coactu in hunc redacta fuerit ſtatum *monſtroſum*. Neque igitur his, neque dictis ſupra, modis eam â DEO productam eſſe, totius præſentis tractationis eſt concluſio &

FINIS.

NO-

NOBILISSIMO DOCTISSIMOQVE
DOMINO CANDIDATO
S. P. D.

PRAESES.

Quam dare, ſumere maluiſti, ſolitum inaugurale Scriptum academicum, quo defendendo TVAM FAVTOR ET AMICE HONORATISSIME! laudabilem in ſtudio inter nos medico asſiduitatem & dexteritatem publice tandem poſſis comprobare atque hôcce ſpecimine teſtatum facere, TE, quem ordo noſter poſt debite exantlata examina jam declaravit, eum, inquam, eſſe, qui dignus petere poſſit honores & privilegia, quæ ad altiora aſpirantium Philiatrorum coronant opus. Quam ſumere, dare contra, quandoquidem alii malunt ejusmodi ſcripta, reapſe eadem modò dantes, modò ſe dare fingentes, utrinque infeliciori haud raro eventu, utpote qui priori caſu, vel immaturos, vel plane monſtruoſos, immo monſtruoſiſſimos, enituntur partus; poſteriori vero malâ fortunâ eſſe non putantur, quales ſe putari volunt putantque putari. Scopulos hos prætermavigare conſultum habuiſti ideoque ad nutum ipſius quoque Ex-

PERI-

PERIENTISSIMI PATRIS TVI à me exarari maluiſti diſſertationem, ad cujus ductum publicum ſtudiorum TVORVM poſſis edere teſtimonium. Accipe igitur, quas præfinito huic fini dicavi pagellas, accipe aliquam tripedis Haiterbacenſis conſiderationem dogmaticam, aliquam, repeto, ſed ſufficientem ad comprobandos in iſtius defenſione profectus TVOS. Aſſiduum TE rerum medicarum, tam theoreticarum, quam practicarum, ſemper fuiſſe cultorem, norunt omnes. Inde TVVM à noſtris ſubſeliis ad lectos ægrotorum tranſitum haud infelicem fore, ſpes affulget magna, eademque eo major, quo feliciorem longôque uſu exercitationem in adgredienda praxi TVA medica habes ducem, Patrem TVVM puto, ſub cujus auſpiciis, quam acquiſitus es, cognitionem medicam feliciter poteris adplicare. Multi ſane multo plura ſcire putarunt Aſclepiadis filii, quam ſe ſcire demum experti ſunt ad lectos ægrotorum venientes. Quam igitur præ aliis fortunati cenſendi ſunt, qui in praxi medica, ubi de corio luditur humano, aliorum, uſu præſtantium, naturæ conſultorum autoritate, exemplo & inſtitutione ſuffulti prima ſua facere poſſunt tentamina, donec ipſimet propriô exercitiô in rebus ſuis agendis obfirmati ſint. Gratulor TIBI hanc TVAM, NO-

BILIS-

BILISSIME DOMINE CANDIDATE! prærogativam. Gratulor TIBI honores TVOS præſentes. Gratulor ægrotis TVIS felicem Practicum. Gratulor Parentibus TVIS optimæ ſpei filium. Ita TE TVOSQVE ſalvos eſſe jubeo, qualiacunque mea ſpondens officia.

Dabam è muſeo
d. 28. Nov.
1755.

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

Fig. 1

Fig. II

